

ALBINA.

Prenumeratiunile se fac la toti dd. corpurilor din țara noastră, și d'adresa la Redacția **Josefstadt, Langeasse Nr. 43**, unde sunt a se adresa și corespondențele, ce privesc Redacțiunea, administrațiunea și expedițiunea, câte vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cel anonimă nu se vor publica.

Pentru anunțuri și alte comunicațiuni de interes privat — se răspunde câte 7 or. de linie, repetițiile se fac cu prețiu scăzut. Prețiu timbrului câte 30 cr. pentru una dată, se antecipa.

Viena 22 aprilie/4 maiu 1867.

În cestiunea Luxemburgului însemnăm o fază nouă provocată de declarațiunile ce ministrul de externe al Franței march. de Moustier le dede în vineri a corpului legislativ, în urmarea împoteririi ce primise prin acest a prin unu decretu imperesc. Acele declarațiuni sunt:

Prin comunicările de mai nante guvernului avu onôrea a Ve incunoscută că cestiunea privitor la Luxemburg s'a predat esențialmente în mâinile marilor. De atunci s'au continuat cu energie negociațiunile între diferitele părți. Aceste negociațiuni ni-au și dat rezultatul primu și de importanță, ce guvernul Viennă comunica oficialmente pentru a multă înfrângerea corpului legislativ.

Austria, Franța, Anglia, Prusia și Rusia astăzi împreună cu regele de Olanda și mare-duce de Luxemburg sunt învoite a dechide o conferință, în care se se deslege toate greutățile în privința Luxemburgului, și puse în discuție internațională a acestui teritoriu se se stabilește pe bazele neutralității. La invitarea regelui de Olanda, în calitate de suveran al acestui teritoriu, s'a otaritu ca conferința să se întrunească la Londra în 7 maiu.

Sentimentele de cari sunt însufletite toate guvernele, părerile lor manifestate cu ocazia otaririi conferinței, ni dau securitate că din consultațiuni se va naște o deslegare corectă și satisfăcătoare a demnității marilor interesate în această cauză. Așic-dacă aceste transacțiuni vor fi stabile și pacesc Europei. Guvernului, credinciosu și portarilor sale ce si-a luat-o, nu va lipsi la timpului sau a aretă corpului legislativ rezultatul conferinței de Londra.

Deci încă odată Imperatul Napoleon prin gură ministrului său de externe vorbî despre pacea Europei, prețind că Franța e înarmată, Prusia asistată. E anevoia de constatat dacă acele înarmări au decursu pentru a da autoritate graiului cântarului comisariu de conferință, ori pentru a preveni deslegarea pacii, căci ca simple maniere diploma-

rice ar fi preț scumpe, și totodată insuficientă de o grige preț mare pentru populațiune.

Moustier o spuse acum apriatu că Franța se învoiesc și la neutralizarea marelui ducatu de Luxemburg. Aternă acum de la Prusia, ca graiul ei se restituie Europei liniscea turburată.

Napoleone cu provocarea la pacea Europei, cu învoirea la neutralizarea terenului, preocupă opiniunea publică, care în casul neresesirei conferinței nu-lu va face pre elu responsabil de urmări.

Dările prusesci desbatu cestiunea dacă neutralizarea Luxemburgului nu e pericul pentru Germania. Două opinii s'au manifestat până acum, un'a pretinde că acea forfărie nu e capace a se opune strategiei noue, prin urmărire n'are multu preț, era cea laltă o ține de necesitate neapărată pentru securitatea germaniei.

Procedur'a ce va observă Austria în o batalia eventuală între Franța și Prusia, e totu mai multu obiectul discutiunilor d'aristice prusesci. Democratii mai antaiu și-au pronunțat părerea de reu pentru scoterea Austriei din Germania, și acū această părere e foarte laltă. Dacă barbatii de statu nemți ai Austriei mai sentiesc încă dorere pentru ceea ce au perdutu, se potu mangaiă cu speranța că pôte va veni încă timpul cându li se vor imbiă cele perdute, și ei cu sinceritate vor poté marturis: nu noi suntemu cauză situațiunei, ci Bismarck ni-a dat ceea ce Bismarck a luat.

Rescolții de pre insulă Candi'a au de a face cu Omer Pasi'a. Poterile lor sunt putiene contra armatei turcesce, dacă nu li va veni în ajutoriu nise cercustantie favorabile, între cari un'a e și aceea că vice-regele Egiptului a demandat armatei sale (ce o trimisese la Can-

di'a se se lupte împreună cu cea turcescă) ca se nu participe la operațiunile lui Omer Pasi'a, de ora-ce Sultanulu nu se arata aplecatu a multă pretensiunile Egiptului asternute lui de Nubar Pasi'a.

Morala politica.

Din cele insirate până acum sub acestu titlu vedeamu că partile mari din monarchia cari pretindu role pentru sine în reconstituirea constituțională a imperiului, neci-un'a n'a luat în considerațiune dreptă toate elementele cari compun acestu statu poliglotu, n'a statoritu principie de dreptate și multă mire pentru toate partile constitutive ale întregului.

Fie-care partita si-luă principiulu: „interesulu meu e morala mea, e politică mea,” și orbita de acestu egoismu pretinse a dictă legi celeia lalte. Dacă cutarea se naltă la guvern, cercă domnire eschisivă. Pentru a ne convinge despre adevărulu acestei asertiuni, ajunge a trage o paralela între fostulu guvern centralistic și cestu dualistic de astăzi, și vom vedé că procesulu reconstituiri constituționale plăca din dunga în dunga, urmăze legea naturală (inceputulu, punerea în mișcare e partea cea mai grea) și n'a gasitu încă o cale de mijloc, dreptă.

Contra acestui egoismu al partitelor avemu se ne luptăm noi romanii voindu a ni castigă îndreptare egală pentru naționalitatea noastră.

Deci pentru a ne pregăti de luptă contra egoismului politic, trebuie se scim cari mijloce sunt eficace a-lu combate, și cu acestea se ne înarmăm. Vom cercă acū se constatăm acele mijloce, examinându câteva cazuri din trecutul procesului de reconstituire constitu-

nala a Austriei începându de la 1860 în cōce:

Centralistii venira mai antaiu la putere, și cercara a reorganiza monarchia ca se aiba numai unu centru în Viena, și de acū se se guverne imperiulu întregu. Si-dedera totă silința a efectui teori'a centralismului strinsu, în catu partiloru li mai remanea numai putienu din constituționalismu, — cercau a o efectui mai aspru de catu în statele mai favorabile pentru acest'a, cari adeca nici nu sunt poliglote, neci partile lor n'au trecuturi diferite.

Acestei centralizațiuni Ungaria o puse drepturile sale de autonomie, la cari centralistii replicara cu teori'a „încetării dreptului.”

Acăsta replică cu teori'a ei fu osentită chiar de monarcul la deschiderea dietei unguresce în 1865 și astăzi — precum am pomenit în nr. tr. — nemții sunt dualisti, adeca voiesc două centre pentru monarchia după ce n'au potutu înființa unu.

Se ne întrebăm acum, au recunoscutu nemții ceva drepturi de ale Ungariei și de aceea s'au facutu dualisti? ba nu, ci si-au recunoscutu nepotința a înființa unu centralismu, mai vertosu pentru că voindu a-lu face strinsu, prin această respinseră de la sine pre cele lalte elemente ale monarchiei cari mai nainte se plecau spre numita sistema.

Alu doile esemplu se-lu luăm de la dualisti. În anul 1861 majoritatea dietei din Pesta recunoscă numai uniunea personală a Ungariei cu cea laltă parte a monarchiei, și de la această nu voia se se abata. Guvernulu desfintă această dieta și n'o conchiamă până în 1865. În acestu intervalu lungu, ablegatii și-venira în ori, vedura că Austria e mai tare de cum pôte o credeau, și neci

FOISIORA.

Memorandulu asternutu Sultanului de catra principele de Egiptu Fazil Mustafa.

(Lu comunicăm în estras.)

Maiestate! Adevărulu petrunde mai anevoia în palatele domnitorilor. Curtenii lor facoperu, și desfăcându-se în puterea ce o au, și credu că poporul suferă pentru vin'a lui, și pentru lenea lui, și că imperatiile cadu numai în urmărea loviturilor primite de la evenimentele ce nu se potu încunjură.

Resoluțiune ni trebuie ca se cunoșcemu adevărulu fora amăgire, și o credință curajoasă se-lu descoperim domnitoriului. Maiestate! Așic-dacă această credință nu mi-a lipsitu neci cându. În această privință provocu la memori'a Maies. Tale și a celorlă cari m'au trimisu în esiliu. N'am avut ocaziunea dorită se aretu cu fapte zelulu meu pentru glorioasă persōna a Maies. Tale, pentru prosperitatea patriei și — oh de s'ar poté! — pentru renascerea ei. Inse avui ocaziunea și fui celu d'antaiu a pune în vedere Maies. Tale peccatele guvernului și ranele imperatiiei. Si acum, cugetarea mea intră o punu în serviciulu Maies. Tale și a imperiului otomanu. Amōrea mea pentru tronulu M. Tale și patriotismulu meu mi dau putere a stă fatia cu ne-

diurile ce ne întimpina la lumina și intru întunerecu, era spiretulu naltu alu M. Tale me încurajă se nu retacu nemica, totodată ca supusu credinciosu se indegetu mijlocele cari ne potu mantui, presupunendu că le vom încercă încă de tempuriu.

Maiestate! Rescolțele creștinilor din imperatiă, e lucrulu inimicilor nostri din străinate; dar totu acele rescolțe sunt semne despre starea la care au ajunsu populațiunile de toate naționalitățile și religiunile; sunt cauzate de guvernulu care a potutu existe alta dată, înse astăzi nu e bunu, și nasec numai despotismu, ignoranță, seracfa și ruina. Europei i se pare că în Turci'a numai creștinii suferu atate apăsări, — dar nu-e așic! Musulmanii sunt apesati și despoiați și mai tare, tocma pentru că doșorțea lor nu se interesă neci o putere străina. Ei au suferitu până acum, căci în inimă lor au darulu unei abnegațiuni superbe și suferințe lungi, ce Europ'a lă apusu n'o cunoșc. Ei sunt nascuti din sangele din care e și famili'a domnitoria, supunerea lor catra tronul e identica cu ceea catra coranul. Dar permite-mi, Maiestate, se spunu: musulmanii nu mai pot de sacrificie și de suferință, ar fi pericul și pentru dinastia și pentru ei a-i împinge la desparatiune.

Poterea barbatăse a rasei turcesce scade din di în di sub apesările guvernului ce nu se potu împedecă neci de oficialii mai nalti neci de luminele mintii Maies. Tale. Dar nu această me sparia mai multu, se pôte că scaderea ur-

măze mare parte din sistemă noastră militară, me sparia înse că în decadința generală a moralității noi musulmanii din ce în ce imităm mai multu pre poporale supuse.

Maiestate! Parinții nostri, mai nainte cu patru sute de ani, nemicindu imperiulu bisantin și asediandu-se în cetatea întemeiată de Constantin ca se fie capulu lumii, acestu evenimentu pre gloriosu în istoria noastră nu l'am dobanditu cu zelulu religiosu neci cu calitățile militare, ci mai multu cu valōrea noastră morală. Ei se sciau supune conducătorilor lor, și sciau se aiba caracteru independent, se sciau disciplină. Virtutea lor nu era vorba goală. De aceea au potutu cuceri așic de lesne acelu imperiu gigantu, pre care despotismulu mai multora secle l'a fostu facutu patria tuturor peccatorilor și desfrenarilor.

Adevărulu e că barbatăse morala a poporului nu e unică putere pre pamentu, unde și peccatulu si-are armă și puterea sa; dar ceea remane principala și naltă statele la triumfu, era cest'a le ruina.

Așic fiindu, Maiestate, scapetarea superbic în națiunea noastră, scapetarea sentiului de onōre, e demnitate omenească, sunt obiectu de cugetări triste pentru fie care patriotu.

Sentimentele bune nu potu fi în poporulu datu pređa capriciilor oficialilor, căci elu nu scie cându implinesc voința parințesca a Sultanului, și acest'a nu o pôte sci pentru că în Turci'a nu este opiniune publică. Oficialii nere-

responsabili în fati'a Maj. Tale, așic dacă li e permis a fi despoti. Drept' ace'a totu supusii Maj. Tale se impartu în două clase, a-nume: apesatorii desfrenati și apesatii fara de mila. Cei d'antaiu abusandu de puterea Maj. Tale comitu peccate, costi din urma venindu cu ei în coatingere, se demoralizează.

Sangelo otomanu e ferbinte, gat'a la sacrificie, si-va pastră seriozitatea tradițională și curagiulu belicu, dar aceste virtuți seculare ore se le punem la probă? se voru desparé, Maj. Tale nu-ti remane mijlocu se ne aperi de perire.

Afara de caderea morala a poporului turcesc și creștine ale imperatiiei otomane, trebuie se aretu Maj. Tale și ignorantia lor, și decadința lor întielesuală.

Maiestate! Cându au venit strabunii nostri în Europ'a, n'au avut cunoștințe largi, au avut înse minte intră și sanetosa, și unu spiritulu viu în precepere.

Dorere! preceperea se tempece sub unu guvernulu care nu lasa poporului nici o inițiativa. Poporul otomanu e mai convinsu despre urmările triste ale despotismului, de cum e d. c. celu grecescu, pentru că despotismulu e multu mai contrariu unu spiritulu turcesc. Noi, turcii, n'avem finetia bisantina, care si-da acurulu de întielegință și tocma nu se opune despotismulu. Noi ne infatisăm lumii astfelu catu se se mire de magnificența simplă a ideilor noastre, și scapetandu din idei, se se mire de uimirea fatală în care am cadutu. De va mer-

evenimintele externe nu i se imbuldiescu spre nenorocire ca se fie silita a primii uniunea personala cum o voiau ungurii. Esperintiele acestui intervalu nascu in 1866 o majoritate in dieta care nu mai pomeni de uniune personala ci proiepta *delegatiuni*.

Se ne intrebam era si acum, au gasitu ungurii ceva drepturi noue de ale Austriei a supra lor, si acestea le-au recunoscut? ba tocma drepturi noue n'au gasitu, ci ceea ce au gasitu si recunoscut e ca ei nu vor pute duce la cale cu Austria ca se scota numai o uniune personala.

Asiè-dara egoismulu politicu alu centralistiloru strinsi se franse in nepotintia lor de a-si ajunge scopulu, totu asiè tendintiele magiariloru de la 1861 se fransera in nepotintia lor de a le efeptu.

Eca acest'a e uniculu medilocu a combate cutare tendintia ori egoismulu politicu, adeca a desvoltá opusetiune in asiè gradu catu de aci se-lu convingi ca nu i-e cu potintia se se ignoreze.

Venindu acum la cestiunea natiunalitatei, vom dice ca daca o natiune in cauzele sale natiunale e suprematisata de alta, are detorintia a desvoltá o aptivitate in favorulu drepturiloru sale catu se coplesiesca aptivitatea suprematisatoriloru, se-i convinga ca supematia nu mai e cu potintia, si atunci va invinge si mai curundu si mai securu de catu apelandu la moral'a cutarei partite, la consciintia ei juridica, la drepturi naturali si positive, care apelu pana acum'a — dorere! — n'a gasitu inca resunetu in tier'a nostra si la partitele din ea. — Olandia atunci a recunoscutu Belgiului dreptulu a esiste ca statu independente, candu dupa o lupta crancena s'a convinsu ca nu-lu pote supune. Totu asiè au facutu pana acum'a si partitele din Austria in lupt'a constitutiunala: ai dreptu se ffi omu de stran'a ta, daca nu te potu supune. Dorerosa procedura si orba, dar spre nefericirea nostra comuna, ea existe pana acum'a.

Le constataramu acestea numai si numai pentru ca ni-au datu ansa diurnalele ungueresci, gasindu terminulu de „moral'a politica,” ce daca ele l'au pusu la ordinea dilei, noi furamu constrinsi a-lu desbate, ca nu cumva se se amages-

ca cineva a crede ca e vorba de veri o moral'a filosofica ori religioasa ce dualistii ar voi se o aplice la politica, — asiè ceva deocamdata remane egalul cu teori'a despre pacea perpetua pre pamentu.

Aptivitatea intre marginile legali, si largindu aceste margini cu medilolece permisibili, castiga respectulu cuvinciosu unei natiuni, conduce la scopu. Celu ce se sparia de aptivitate, nu merita se-si ajunga scopulu.

Procesulu politicu nu este casi celu civile. In celu civile sciu ca voiu castigá tote drepturile cate mi competiescu, in celu politicu inse voiu castigá numai atate drepturi cate in lupt'a constitutiunala voiu poté luá si tiené in posesiune.

Foile magiare fatia cu natiunalitatele.

(+) E forte straniu a si cugetá ca diaristia se se opuna spiritulu timpulu, totusi foile magiare, fie ele de ori ce partita, fatia cu natiunalitatele memagiare propaga ideiele cele mai retrograde. — Ele susticnu drepturile „natiunei” numai pentru ca cu acele drepturi usurpate cu atata mai tare se pota superá pre cele alte natiunalitati; — ele se lupta pentru dobandirea libertatei numai ca sub acea masca farmecatoria se introduce absolutismulu, mórtea aspiratiuniloru democratice, de cari magiarulu se infiora. — Cu parere de reu marturisimu aceste, dar ni pronunciamu parerile conformu consciintiei, apoi putinu ni pasa daca se vor si superá magiarii precum nici lor nu li pasa de fericirea tierci, carea nu pote veni in o stare normala, in o pusetiune mai solida, de ora-ce magiarii nu se potu desbraca de unele superstitiuni reutatiose, cari impedece desvoltatiunea libertatei adeverate si facu o batjocura din vietia constitutiunala.

Indesiertu se totu lauda magiarii ca ei se lupta pentru libertate, caei din tote nisuintile si faptele lor se vedu cornele aristocratiei, carea i conduce orbosce.

Aristocrati'a conduce natiunea magiara si acestei impregiurari se pote atribui lupt'a cerbicosa ce domnesce in Ungaria contra democratice, — apoi daca va tiené totu asiá, nu ni-e de lipsa vre-unu talentu mare profeticu, pentru ca se dicemu ca natiunea magiara va ajunge la sörtea sermaniloru poloni, cari asidere prin aristocrati'a lor s'au ruinatu atatu de cumplitu. — Scimu bine ca aristocrati'a indesiertu se va nisui ca se delature cu totulu spiritulu democraticu, spiritulu adeveratulu liberalismu, inse ne tememu de puterea partitei retrograde pentru ca are medilöce pré acomodate a amagi si a seduce multimea spre dauna libertatei comune.

In astfelu de impregiurari diaristice'a magiara, carea e atatu de latita in tier'a, ar

face unu servitiu patrioticu si si-aru implini chiamarea sa cu consciintia si scumpetate daca aru combate principiile ruginite ale retrogradiloru cari numai la trecutu privescu si fatia cu venitoriulu si-inchidu ochii, — dar foile magiare nu numai ca nu-si implinescu missiunea acest'a ci din contra se facu unelta orba aristocratiei propagandu si sustienendu aspiratiuni antiliberale.

Cunöcemu bine caus'a acestei proceduce stangace a foiloru magiare, dar acea cauza e fara de temei si e dictata de machinatiunea reutatioasa a aristocratiei careia i-a succesu a amagi pre magiari insuflandu in densii o temere si ingrigire mare, ingrigirea pentru existintia natiunei magiare.

Aristocrati'a inca scie bine ca indestulirea completa si adeverala a natiunalitatiloru din Ungaria numai pre basea solida a democratice se pote realisa, — inse chiaru de aceea aristocrati'a a si grabitu a bagá spaima in magiari, ca vor fi nimiciti, daca vor concede drepturi natiunale si celoru alta natiunalitati.

Acest'a spaima apoi se mai asociéza si cu acea inchipuire séu fictiune scornita totu de aristocrati'a, ca natiunea magiara e chiamata de provedintia ca se formeze aici unu factoru imponentu si politicu care va avé se fie legatura intre resaritu si apusu scutindu civilisatiunea contra barbarismulu.

Vedemu dara ca aristocrati'a s'a ingrigitu ca se descepte in magiari atatu o temere nein-temeiata, catu si o ambitiune ridicolosa, si potemu dice ca aristocratiei i-a succesu planulu.

Dreptu aceea noi nu ne miramu daca vedemu ca foile magiare propaga astfelu de idee scalciate spre dauna libertatei.

Nu ne miramu de „Pesti Napló,” organulu celu mai de frunte a partitei lui Deák, daca ataca dorintiele si aspiratiunile juste ale natiunalitatiloru cu unu cinismu catu se pote de reutatosu. — Nu ne miramu, ci ridemu de negliobielle unui „Pesti Hirnök” candu striga ca natiunalitatele buourosu s'aru face unu trup si unu sufletu cu magiarii numai intielegintia loru fiindu cumperata (!) de reactiune atictia discordia intre poporale conlocuitorice, deci cugeta ca trebuie nimicita acest'a intielegintia. — Intr' adeveru principie demne de partia sa, carea numai de aceea sufera existintia poporulu pentru ea se fie si cine se lucre.

Aru fi inse se ne miramu de „Hon” foia partitei — asiá numite — liberale, carea adeveru ca mai cu umanitate ne tractéza vorbindu despre cestiunea natiunalitatiloru si mai promite candu si candu multe frumöse, inse in realizarea principiiloru democratice, intru indestulirea adeverala si deplina a natiunalitatiloru acestu organu inca e mai de unu acordu cu colegii sei.

Acést'a foia adeveru ca uneori se mai scapa de concede si natiunalitatiloru nemagiare unele drepturi, recunöce ca au cauza pentru ca se fie nemuliamite dar nici acest'a foia liberala nu are taria sufletesca ca se spuna, cumca

dorintiele natiunalitatiloru sunt drepte si prin urmare se recomende dietei si guvernulu *deplina indestulire a natiunalitatiloru*, ci din contra dice ca acele dorintie sunt *pre esagerate* si ca se astupe gur'a neindestulitiloru — li arunca in ochi marinimositatea magiariloru despre carea s'a disu si scrisu atate frumöse — prin cercurile magiare si careia trebuie se se ineréda nemagiarii cu tote ca acestia nu cunöscu acea marinimositate de care altmintre neci lipsa n'au caei lor li trebuie *drepturi egale éra* nu marinimositate magiara.

Totu in acest'a foia liberala (!) magiari ceteramu si acea asertiune demna (?) de o partita liberala, dicendu ca in fruntea comitatiloru trebuie denumiti totu barbati *cu stare vedea mare*, — apoi guvernulu a si denumitu de comiti supremi totu *nobili* afara de vre-o doi trei nemagiari.

Astfelu se propaga democratia chiaru de o foia liberala (!), apoi ce se mai acceptam de la cele neliberale?

Intre multimea foiloru magiare numu un'a cam propaga si principio democratice, — cést'a e foia de curendu aparuta: „Magyar Ujság,” carea intr' adeveru coresponde chiamerei sale de a lumina, de a intari credintia in venitoriu si a nu desperá in presente.

Acést'a foia adeseori vorbesce si despre natiunalitati si totu de una se exprime fara nic o reserva in privintia indestulirei natiunalitatiloru. Salutamu cu bucuria acestu organu care recunöce ca numai prin indestulirea natiunalitatiloru se va poté realisa adeverala libertate in tier'a, — ideiele desvoltate de acest'a foia fara indoicla vor avé resunetu in animele magiariloru, — acele cuvinte trebuie se descepsentimentele nobile cari s'au amortitu prin metechnele aristocratiei.

In deplinu consentim cu acestu organu sinceru, candu dice ca e convinsu cumca pan ce domnesce spiretulu *aristocratiei*, nici ca pote fi vorba despre adeverala libertate, despre vietia cetatianesca, despre industria, comerciulu cu unu cuventu despre bunastarea materiala si spiretuala a tieroi.

Totu acest'a foia dise mai de curendu si neincetatu demustra cu taria ca politic'a presinte, ce *pare a fi in majoritate*, nu *represente* adeveratele interese a le tierci, nu coresponde nici dorintiloru mai liberale a le magiariloru necum se pote indestulí pre nemagiari.

Daca ar urmá pe acest'a cale si celelalte foi nemagiare, in scurtu timpu s'ar lamuri de deplinu adeverala pusetiune a tierci si s'ar realisa contielegerea natiunalitatiloru setosa de libertate si scarbita de fariseismu.

Vom fi pururo cu atentiune la tote miscamintele si parerile diaristicee magiare, din cari inse putienu credemu ca vom poté comunicá ca imbucuratoriulu pentru noi.

ge totu asiá, astadi mane anevoia se va gasi in elementulu turcescu celu cuceritoriu unu omu capace a guverná. De ar fi macaru cei cuceriti mai buni, dar — dorere! — nu sunt.

Traimu intr'unu timpu, in care guvernarea compete celui mai cu minte, mai invetiatu, presupunendu ca este si mai de omenia. Europa intréga se ocupa de invetiamentulu poporulu. Potu spune d. e. Svitier'a, unde anevoia se va gasi unu locuitoriu macar care se nu scie ceti si scrié. Chiar Angli'a, a careia aristocrati'a anevoia cede din privilegiile sale, de 20 ani in cöce face pasi gigantici intru invetiamentulu poporulu. Prusia au invinsu a supra Austriei la Sadowa, probabilminte numai pentru ca poporulu ei este mai invetiatu. Deci se ne invoimu noi in scaderea intielegintiei, candu cea lalta parte a Europei si-o inmultiesce?

Majestate! se nu te amagesci a crede, ca ai face destulu pentru invetiamentulu poporulu, infintiandu pretutindenea scöle, cari ar remané göle, séu le ar cerceté nisce copii de jositi si fara de calitati.

Profesorulu primu alu poporaloru, celu mai mare si care nu pote fi substituitu, este libertatea.

Poporulu schiavu despretiuesce invetiatur'a, si cörca lumin'a numai dupa asecurarea drepturiloru sale. Poporulu neinvetiatu si apesatu este slabu si tradatoriu.

Majestate! dorere ca scapetarea barbaticei morali si intiesuali nu suntu unicele ranc ale situatiunci nostre. Pretutindene intempnamu

necazurile seraciei. Majes. Ta adese ori ai fostu silitu a observá goletatea tesaurulu, adese ai fostu in lips'a de a nu poté platí regulatu nici armata nici oficialii. Adese ori Ti-ai spusu parerea de reu pentru salariile mici ce le primescu oficialii statulu, sciindu Maj. Ta pré bine ca oficialulu reu salarisatu despöia poporulu.

Dar complicatiunile finantiale ale guvernulu Maj. Tale in sine luate sunt mici, si ce'a ce sparia este situatiunea ascunsa manifestata prin ele. Guvernulu Maj. Tale face din tote cele mai putiene spese in proportiune cu numerulu poporatiunii. De unde dar complicatiunile finantiale? De acolo ca contributiunea nu e bine aruncata, si mai vertosu de acolo ca poporulu in ignorantia sa s'a datu lenevirei. Asiè se intempla apoi ca supusii Maj. Tale nu potu suportá sarcinele ce altii le ar aflá de usiore.

Industria, comerciulu si agricultura, tote suntu in decadintia. Poporale par ca-si uita necesitatiile lor. Si-vedu perirea, si nici o putere nu e in stare se-i impintene.

Europenii ni batjocurescu si natiunea si religiunea. Ei dicu ca nu suntemu buni de catu la batalia si ca fatalismulu religiosu ni manca puterile. Dar natiunea nostra nu e, de catu cum sunt si alte natiuni. Daca avu rola in eroismu, acest'a s'a intemplat pentru ca si-a voitü locu in lume. Au facutu precum facura francii, germanii, arabii. Calitatiile omenesce, desvölte-se ele in batalia ori la industria, suntu si romanu acele-si, si poporulu celu mai eron

pote fi celu mai bunn agronomu. Angli'a si Franci'a ni sunt esemple. — Éra religiunea nostra crediendu in despusetiunea suprema si nepenetrabila a provedintii, pare a nu diferi de alte religiuni. Si crestini au o dogma care tocma asiá e de fatala ca si a nostra, adeca apostolulu lor S. Paulu propaga cumca omulu e astfelu in man'a lui Ddiou, precum o óla in man'a olariulu. Dar Majestate! ast'a nu-i impedece pre ei a-si desvoltá puterile pentru a castigá avutii, si noi am face bine de i-am imitá.

Ce'a ce ne-au impedece pre noi, a ne face poporu activu si industrialu ca si altele, a fostu sistem'a nostra politica. Unde domnesce despotismulu si despoiarea, unde nimenea e securu ca va poté gustá fruptulu ustanelorulu lui, acolo nici nu se va ustani. Asiè a fostu acest'a in Franci'a nainte de revolutiunea de la 1789. Majestate! acest'a tier'a frumösa de care te miri Maj. Ta si me miru si eu, numai indaru a fostu inunguiurata de natiuni cu industria, indaru si a avutü barbati mari de statu, cari voiau se-i inaltie industria. Absolutismulu, desi intieleptu, n'a potutu intemeia industria. In locurile de frunte ale provinciiloru locuitorii abid poteau fi recunoscuti de ómeni, se imbracau in pei de animale selbatice si se sustieneau prin paduri; celu mai simplu vestmentu civile, era lucru nemai auditu. 30 de ani dupa eliberare, — Majestate! eu facu bine socöta — 30 de ani dupa a. 1789, tote au fostu schimbate, si astadi Franci'a, multiamita libertatei sale, ocupa locu

intre natiunile cele mai avute si cele mai active din lume. Pentru ca, Majestate! poporulu si in privintia materiala totu din libertate traiesce, si unde nu este dreptate, acolo poporulu va avé pururo lipse si necadiuri.

Majestate! candu unu poporu ajunge la starea trista aratata mai sus, candu i scade puterea morala, cea intelectuala, ajunge a-si vedé tesaurulu gol: atunci nu se pote oprí la cererea de reforme. Reforme! cate nu s'au promis, s'au promis, s'au si datu la noi, si cate nu se mai promitu si in óra in care scriu? Dar astadi trebuie se mergemu mai departe, venindu la tronul si cerendu: Majestate! mantuesce impetrat'a, mantuesce-o dandu-i o constitutiune, care se stabilesc drepturi si detorintie egali pentru musulmani si pentru crestini, asiè apoi se va infintia fratietatea intre cuceritori si cei cuceriti, despre carea Europa apuséna se indoiesce.

Vedu, Majestate, cum consiliarii cei ne preceptuti si falsi vor cercá a te abate ca domnitoriulu se nu cöda din drepturile sale, ca constitutiunea va silí pre musulmanu se renuncie la ceea ce-i place scl. Majestate! aceia sunt consiliarii necredinciosi si nepreceptuti, respingeparerile lor si poporulu se respinga inspiratiunile lor. Constitutiunea va restringe numai unu lucru, voi'a propria; si va sugrumá numai unulu, calcarea legiloru. De la domnitoriu va luá constitutiunea, numai una libertate: libertatea a se amagi pentru a face reu. Pe poporu nu-lu va silí la neci unu sacrificiu contrariu demnitatiei si prosperitatei sale. I va asecuri

se deschise mercuri in 1 maiu s. n. la 11^{1/4} a. d. m. sub presiedinti'a vice-presiedintelui primu Dr. Suhaj. Galeriele erau indesate de auditori. Se ceti mai antaiu rescriptulu reg. in privinti'a deschiderii dietei, apoi rescriptulu reg. eu datulu 23 aprile in care se pretinde ca diet'a se se grabesca cu consultatiunile si se se ingriješca ca Croat'i'a si Slavoni'a se fie reprezentate la incoronarea regelui Ungariei, spre care scopu diet'a croata se trimita ablegati la Pesta pana la 15 maiu a. c. Se ceti respunsulu dietei unguresci in privinti'a pertratariloru din Pest'a a deputatiuniloru regnicolare, si in fine rescriptulu reg. in privinti'a academieci juridice din Zagrab'i'a. La 12^{3/4} ore s'a finitu siedinti'a publica. Dr. Suhaj insciinti'a ca acum se inoepesiedinti'a secreta. Publiculu din galeri, reportatoriu diurnaleloru si stenografi pasesira siedinti'a.

In siedinti'a din 2 maiu (joi) dupa o desbaterescurta s'a otaritu ca se se alęga o comisiune de 9 membri carea se desbata rescriptulu reg. in privinti'a conchiarii dietei si in privinti'a alegerei de deputati la diet'a din comisiune se-si faca reportulu seu. Pentru alegerea acestei comisiuni siedinti'a s'a prefacutu secreta si se alęsera urmatorii: fostulu cancelariu de curte Mazuraniciu, Prica, Cepulici, Mrazovici, Precovati, Dr. Racky, Hellenbach, Zivkovic, si Dr. Stoianovici.

Pana acf siedintiele decusera cu putienu interesu, nu multamira asceptarile opiniuneci publice. Caus'a va fi un'a si aceea ca episcopulu Strossmayer conducatoriulu partitei nedependinti nationali nu se mai infatisesca in dieta, si — daca vom crede unoru faime — neci se va potę infatisia, fiindu ca nu-lu voiesco guvernulu. In asemene cercustantie n'avemu se ne miramu daca „Wanderer“, organulu magiaru in limb'a nemtięsca, o spune apriatu: „Parti'a de uniune a Croatiei cu Ungari'a e spriginita de guvernulu, a caruia medilöce si aci casi aiurea nu remasera fora de efectu, elu va sei folosi acęsta situatiune. Si-va ascuru o maiortate si opusitiunea abię va potę face altu ceva de catu se proteste. Ca guvernulu se crede securu de invingerea partitei unioniste, dovedesce si acea cercustantie ca elu a renunciatu la chiamarea de ablegati si din granitiele militari si ca ablegati din Fiume au decisu a participu la diet'a croata. Deci in catu privesce form'a, vom a- junge a se decide despre costiunile de dreptu publicu si relatiunile regatului triunitu atatu contra Ungari'a catu si contra monarchi'a intręga.“ Cu alte cuvinte, croatii in diet'a actuala de la Zagrab'i'a vor avę cęca ce avura romanii Transilvaniei in diet'a de la Clusiu din 1865. Cęstiunile in asemene corporatiuni legelative nesmintitu se deslęga dupa forma, daca inse sunt deslegate in adeveru si in esinti'a loru, acęst'a remane ca se o dovedesca venitoriulu insu-si.

Santi'a Sa vediendu ca i s'a pusu alternativ'a se alęga: intre retienerea de la diet'a, si scaunulu eppescu, — si-a propusu se-si pa-

religiunea santa, averea, drepturile proprie, pacea domiciliului, libertatea individuala si demnitatea.

Constitutiunea va avę urmari salutarie si pentru relatiunile nostre internatiunali. Cine nu scie, nu numai la noi, ci si in Europ'a apusena, ca necurmat'a amestecare a reprezentanti-loru poteriloru europene in cauzele nostre interne produce rezultate triste? Ei fora indoicla adese ni-au recomandat principie de umanitate si civilizatiune, dar si mai adese si-au radica- tu graiulu loru in favörea pretensiuniloru cutarui poporu, scü, ce e si mai tristu, in favö- rea cutarei pretensiuni private. Constitutiunea introducendu egalitatea pentru toti, va eschide amesteculu strainiloru.

Maiestate! mantue imperati'a strabuniloru nostri, care ni-a costatu atate lacreme si atat'a sange. Trecutulu i-e gloriosu, dar presintele tristu, si cata sarcina e acestu presintu pre su- fletulu Maiestatei Tale! Töte ne amenintia din lantru si din strainetate. Armata devinge pre cei rescolati, dar öre dā garantia devinsiloru ca nu vor mai fi apesati? In fati'a aspirantiiloru la creditatea Mai. Tale, se intramu in lupta, nu cu arm'a, ci cu medilöcele progresului, se imbu- nimu starea morala si materiala, si invingerea va fi in partea nöstra.

Fie care anu, in decursulu seu ni duce cate unu radiemu. Angli'a nu mai e plecata a ne spriginu ca nainte cu 12 ani. Austri'a de la esiroa din Germani'a devenindu totu mai multu potere orientala, o silita a-si pastru popularita-

streze scaunulu si asię se va retienę de la dieta. „Zukunft“ scie ca d. Strossmayer a si plecatu catra Paris la espusetiunea universalu. —

Pesta 2-le maiu.

(+) Peste cateva dile era se va aduna diet'a tierci, — presiedintelo casei reprezentan-tiloru C. Szentiványi prin unu cerculariu cu datulu de ieri conchiama pre deputati pen- tru 7 l. c. Maiestate Sa se ascępta aice pentru dilele 10—12 l. c. si se dice ca atunci se vade- cide candu se se tiena incoronarea, pentru ca- rea neintreruptu se facu pregatiririle cuvenite, — in piati'a dinaintea puntei se si incepu ara- dicarea movilei de incoronare, mai nainte voiau ca se aduca cea de la Posionu, inse aflara mai cu calu se aradice alt'a nöua si spre acestu scopu s'a facutu provocare ca din töte comitatele tie- rei se se tramita cate o urma cubica de pa- mentu, de öra-cc si movil'a de incoronare de la Posionu e facuta din pamentulu toturoru comi- tatorulu.

In urmarea denumiriloru unoru deputati de comiti supremi cateva cercuri alegatorię vor avę se alęga reprezentanti noi, pe noi mai alesu neinteresedia unu cercu alegatoriu din Satulu- Mare si altulu din Aradu.

Despre celu din Satulu-Mare nu s'a prä facutu amintire in foile nöstre, dar cu atat'a mai multu in cele magiare, de unde vedemu ca acolo sunt candidati vre-o 4—5 magiari si germani, — acestu cercu e romanescu, deci asceptamu cu totu dreptulu ca intieleginti'a roma- na de acolo se se lase de nepasare, ci se se ni- suiesca a esoperu alegerea unui romanu, dar roma- nu bravu, de cari se afla destui si in acelu comitatu, inse totu de o data se se padiesca si de rivalitate, caci rivalitatea personala nici o- data nu potę ajunge scopulu de comunu doritu. Se veghiamu si se lucramu cu totii in armonia si iubire fratięsca, caci acęst'a ni-e sengur'a sal- vare in contra nenumeratiloru intrige nemice cari se nisuioscu a ne totu conturbu.

Langa Versietlu 26 aprile.

In nr. 38 alu „Albinci“ din 14 aprile d. X dice ca consentiescu cu „Alföld“ in acea ca neci loru (romaniloru aradani) „nu li-ar parę reu daca d. Fauru nu s'ar fi denumitu de comite supremu in Carasiu, ci in loculu lui unu romanu dintre cei de colöre mai espresa.“

Ei dle X! candu ai scrisu dta acele cu- vinte, candu ai doritu romanu de colöre espres- a, ai scintu ca DVöstre romanii din Aradu va se capetati de „fispanu“ pre d. Szende Béla?

Noi avemu macaru unu romanu de nasce re, desu ni-i cunöscemu inca colörea, era DV. neci romanu neci colöre, si acęst'a se intempla chiaru in cottulu celu mai romanescu alu Un- gariei, chiaru atunci candu faceti parastase pentru Georgiu Pop'a, si dupa asemene soleni- tate nationala vedeti cum ministeriulu ungu- rescu vi respectęza nationalitatea.

teia intre popörale slave. In fine trebuie se gri- gimu caci opiniunea publica a Europei care de la 1855 in cöce era pentru noi, acum incepe contra nöstra. Binevoiescu, Maiestate, a cetf dfa- riele de Paris, Londra si Florinti'a, si vei ob- servu ca poterile apusene cari au interesu a ne sustienę, ne considera de potere ce stā se ban- croteze, acei politici seriu in töte demanetiële: Acestu guvernulu nu e capace a se imbunü si de aceea e meritulu se pära, se-lu incredintiamu destinulu seu, se nu cercamu a impedece cata- strofa ce nu se potę incunjuru.

Maiestate! Se-i dāmu de mintiuna pre a- cestu profeti, se reocupamu opiniunea publica. Se dovedimu Europei ca neci natiunea neci ro- ligiunea nöstra nu ne silescu la perire. Ni dicu morti, se dāmu semne de viętia! Nu recomdu innoiri periculöse, sęn cari nu si-ar avę pare- chia. Poporulu turcescu, multiamita lui Ddiu, s'a spariatu purure de utopi. Recomdu medi- löcele de cari in asemene cercustantie s'au folo- situ si alte natiuni. Provocu la secele trecute ale Franciei. Era apesata nu numai industri'a; bugetulu statului totu la alu 10-le anu se pla- tiu cu bancrotare; despotismu domniu in töte ramurile societatei. Unu politicu de atunci disc regeli Ludovic XV: In tier'a Mai. Tale ni- mene e asię de sus catu se nu-lu ajunga mani'a cutarui ministru, si nimene asię de jos catu se se pota ascunde de culegatoriulu de contribu- tiune. Guvernulu fora de creditu nu mai scia ce politica se ice, ci schimbä la sisteme; cu unu cuventu, Franci'a mai alesu dupa batali'a de

Insoninamu accötu casu pentru ca daca stori'a va dice ca anulu 1866 a fostu tristu pentru noi, se aiba oasulu numitu si se vöda ca au avutu si o lature comica. Altmintre trebuie se o spunemu si noi fratiloru aradani: „nu ni- ar parę reu daca d. Szende nu s'ar fi denumitu de comite supremu in Aradu, ci in loculu lui unu romanu.“

Dar trebuie totodata se marturisimu ca nöa ni pare förte bine ca am scapatu de dom- nulu Szende de Bela, pentru ca dsa ca vice- comite primariu provisoriu abię s'a vediutu pusu in activitate spre a dispuno de sörtęa ro- maniloru din cottulu nostru, si lucrandu mana in mana cu renumitulu fostu administratoru Ambrus István, a fostu purure spre scaderea nöstra si a intereselorü nostre natiunali, ni-a sistatu dreptulu de esserciarea limbei romane prin oficiolatele notariali si comunali, au cassatu töte sigilele oficiali de pre la notariate din cau- sa ca erau romanesci, au datu demandatiuno aspra, seriösa, sub respunsabilitate personala contra celor'a cari se vor opune stergerei in- scriptiuniloru vechie, si nu vor induce altele magiare prin maestrulu trimisu ex officio spre acestu scopu prin comunole romanesci, si care maestrulu se intielege si-a facutu o sumulitia de banisiori, gratia despusetiunei dlui v. comite, — au alungatu din posturi oati- va notari romani, intro cari A. D. din L. omu de portare buna, ajunsu, acum cu famili'a la cea mai slaba stare materiala. Se intielege ca d. Sz. le-au facutu töte acestea basatu pre legi, pre ordinatiunile de cari sunt destulo in tier'a nöstra, apoi mai cunöscemu inca si döce moduri de a ni le splieca: gramatięa si logic'a, si cine nu scie ca alt'a e gram. ung. si alt'a cea romanęsca, totu asię diforescu si logic'a.

Domnulu Szende Bela si-va fi avendu si elu partea sa la impedecearea conferintiei roma- niloru ce era se se tiena sub presiedinti'a Rss. D. Mihailu Nagy, dar in urmarea aretarei false s'a opritu de catra in. ministeriu respnsabile si nedependinte si ungurescu.

D. X ni-ar face mare placcu de ni-ar incunoscinti'a ce sensatiune a facutu la Aradu denumirea lui Szende de comite supremu.

Curtius.

VARIETATI.

— *Sinucidere pentru elaboratulu comisiuniei de 67.* „M. Uisg.“ istorisescu miscatoriu despre unu tineru studinte de me- dicina G. R. care sambet'a trecuta si-luä viętia prin glontiu, pentru ca elu — preomu se vede din o scrisöro lasata dedensulu — a recunoscutu ca sörtęa patriei este venduta si tradata prin primirea elaboratulu pentru afacerile comune, elu nu potea suferi acęsta dorere.

— *Döce glume politice.* Unu deputatu se fie intrebatu pre Bismark: „Asiä dara Dta mergi la conferintia.“ „Da“ — se fie fostu respunsulu — „eu mergu la Gastoin.“ — Din Paris se serie: Thiers s'ar fi esprimatu in pre-

sinti'a lui Rouher, cumca imperatulu Louis Na- poleone ar fi crescutu 2 barbati mari de statu. Si candu elu observu ca Rouher era curiosu se scie cele 2 nume, convinsu ca Th. i va face unu complimentu, adause cu graba barbatulu opo- sitionalu: „adeca pe Cavour si pe Bismark.“

— *Ornamente pretiöse.* Rogin'a Ispa- niei fiind in Londrafacu se i sevindamai multe ornamente intre cari se vendü si unu lantiu de diamantu cu 600.000 franci. Öre se fie avutu ea lipsa de ei? —

— *Ori d'ale Sultanului.* „Post“ din Berolinu primescu de la corespondintele ei din Paris urmatöriële: Dint'o epistola privata din Constantinopole estragu urmatöriële: Sultanulu iubescu ferbinte lupt'a cocosiloru. Intr'unu pa- latu alu seu de la Dolma Bagdsche are elu o multime de cocosi si fie care si-are numele seu precum: Assis-Azey (sultanu.) Napoleonu III, Garibaldi, Bismark, Palmerstonu (este unulu dintre cocosii cei mai obraznici,) Federieü Vi- lelmu, s. a. In dilele mai präpöte (epistol'a se datęza la 19 aprile) se luptara Assis-Azey si Napoleonu. Cocosiulu care portu numele Sulta- nului remase invingatoriu si Sultanulu, chia- mandu de fatia pre ministri, decoru cocosiulu numai de catu cu ordulu „Osmanli“ de clas'a I.

— *Femeile in Americ'a.* Corpulu le- gelativu din statulu Wisconsin in America de la medianöpte a datu dreptu de votare femeio- loru ce au pestrecutu cteata de 21 ani. Inain- tare insemnata care aro se suferu scadere nu- mai in ace'a ca multe damo nu voru vol se re- cunöscu naintea diregatoriei cumca au trocutu de 21 ani!

— *Despre audiinti'a eppului Stross- mayer* ce o avu la Maj. Sa, serie „W.“ ca ar fi duratu 1/2 öra. Dupa ce episcopulu i se des- coperi programulu regimului, in catu acęst'a tratęza de Ungari'a si tierile adnessate, si deo- sobitu de Croat'i'a si Slavoni'a, — Maj. Sa bi- novoi a intrebü, daca episcopulu Strossmayer are voia se apere acestu programu in diet'a croato-slavöna? Episcopulu inse nu primi asu- prasi acęsta tema, ci dechiaru ca elu se cugeta a fi silitu se remana credintiosu princi- pioloru sale ce le a aperatu in sessiunea din urma a dietei din Zagrab'i'a. La acęsta dechiar- iatiune observu Maj. Sa, ca nu se potę invoü, si mai adause dorinti'a prä in. ca dlu eppu se-si alęga: ori se nu męrga in diet'a din Zagrab'i'a ori — se abdica de episcopatulu seu. Se vorbesce ca Strossmayer va caletori la Paris, pana acum oste aici.

— *Fondulu tipografiei seminariului archidiececanu din Blasiu.* „Föia adm. archid.“ cu ocasiunea ratiociniului depre a. 1866 a aretatu ca posiede: 1) in bani gatu 209 fl. 2/4 cr.; 2) in capitaluri la statu si la privati 17.519 fl., procenta 735 fl. 25 cr.; 3) in capitalu din realitatile tipografiei cumperate in 1866, 343 fl. 13 cr.; 4) in capitalu din realita- tile mai vechi, strapuse nöuei directiuni pre langa inventariu, cam 1.200 fl.; 5) in detorie restante 1.655 fl. 20 cr.; 6) in hartia si alte materialie 256 fl. 25 cr.; 7) in carti 16.207 fl.

Serbi'a. Apelęza, Maiestate, la buna vointi'a si zelulu supusiloru, liberu se-si alęga adunare in fie care provincia, se se consulte despre inten- tiunile parintesci ale Mai. Tale; acęste adunari se-si trimita reprezentanti la Constantinopole, si la pölele tronului se depuna din candu in candu dorintiele poporului si repörtele despre starea lui.

Unu medicu a disu: „cu unu cotu de pa- nura facu unu omu de omenia.“ Mai. Ta cu recunöscerea acestoru drepturi vei face unu poporu aptivu, lucratoriu. Mai. Tale ti vor mul- tiamü binele primu, libertatea, si securi contra despoiariloru vor lucrü pentru M. Ta si pentru sine-si, vor inavuti imperati'a, si vor aperu tronulu care li dā garanti'a drepturiloru.

Mi rezervu a asterne M. Tale planulu de constitutiune ce l'am lucratu cu si amicii mei.

M. Ta scü ca in starea mea nu voiu neci oficiu neci gratia. Totu ce dorescu e oa se a- junga antea M. Tale dorerile si suspinele mu- sulmaniloru si crestiniloru. Viętia privata nu me supera, si essiliulu mi e mai putienu amaru daca, casü astadi, potu se-ti spunu adeverulu. Maiestate, nainte de töte se-ti intrebü inim'a.

Sörtęa n'a voitu ca M. Ta, casü unu pre- decesore gloriosu, se ffi intemeiatoriulu impera- tfei otomane, dar ti-a rezervatu missiunea su- blima se ffi regeneratoriulu ci. La acęsta rola döma de M. Ta, te chiama miliönele de mu- sulmani si crestini, la rol'a care va face memo- ratoriu numele M. Tale in recunoscinti'a ome- nimci.

13 cr. Din cari scotiindu-se unu pasivu de 894 fl. 13 cr., remane statulu activu curatu alu fondului 37.229 fl. 85 1/4 cr. v. a.

Notitie literare si scientifice.

Doué poeme dramatice noue au aparutu de curendu in Bucuresci: Rasvan Voda, drama in versuri de D. B. P. Hajdeu, cunosutulu nostru publicistu, si Vorniculu Bucioe, drama de D. V. A. Urechia, nu mai putinu cunoscutu pentru meritele sale literare. Diarele Bucurescene ni vestescu, ca reprezentatiunea acestoru drame a avutu unu succesu mare si bine meritatu. Critice asupra lor au esitu pana acuma in „Romanulu“ si „Trompeta Carpatilor.“ In Iassi s'a reprezentatu decurendu „Asulu de treffa“, comedia nationala intr'unu actu. In Galati va aparè in curendu o brosiura „Despre ortografi'a Romanu“ de D. A. Gregoriadi Bonachi. Cetimu pentru antai'a ora acestu nume intre publicistii romani si suntemu curiosi de a cunosce sistem'a de ortografie ce va propune autorulu. Din isvora privatu amu auditu inse ca junele autoru se ocupa de multi ani de dile cu studii filologice asupra limbii nostre. Desi multu controversat'a cestiune a ortografiei romane a formatu obiectulu studiilor speciale si indelungate a celebritatiloru nostre filologice din tote terile romane, uramu succesu junelui autoru si ne place a spera ca publicatiunea sa va contribu' la respandirea luminei in acesta grea si insemnata materie. „Convorbiri L.“

Marce dualistice postali.

Ministeriulu unguerescu de comerciu, agricultura si industria aduce la cunoscentia publica, cu dtulu 1 maiu, cumea din acesta di elu a primitu administratiunea postala. Totodata face cunoscutu ca marcele de acum de epistole si de diarie remanu in comunicatiune pana la 30 ale l. c. De la 1 juniu voru intrã in comunicatiune marce noue de epistole si diarie, cari voru avè imprimatu portretulu Maj. Sale. De la 1 maiu si uneltele de tipariu ale postei si ale oficiilor telegrafice, ce suntu destinate pentru comunicatiunea cu publiculu, s'au tiparitu in limb'a

nemtiésca si magiara; totasi si carutiile postali vor primi in locu de coloratura galbina, un'a verde. Epistolarii ung. candu voru fi in oficiu, vor portã nesmintitu atila rosiiu-alba-veneta. (?)

Aflãmu in „Korunk“ din Clusiu o

corespondintia din Abrudu care refèra despre calduris'a intempinare ce o primi din partea romanilor deputatulu rom. Hodosiu, si dice ca magiariloru nu li pare reu pentru ca romanii si-indunedieescu deputatulu lor, ei li pare reu ca prin astfelu de conturbari de pace se periclitã patri'a. Li pare reu magiariloru — continua mai departe — ca cei ce joca rola primaria (adeca unii romani) suntu dirigatori comitatensi si orasiensesi si ca atari nu portã grigo ca se sustina liniseca, ei ei senguri atitia poporulu. La urma incheie cu o sfatuire, dicendu ca ast'a nu mai pòte durã multu timpu. Cine vre se fie dirigatori trebuie so fie capace, cu principie curate. (Toem'a vorbiram despre morala politica.)

Sòrte amara persecuta pro volun-

tarii ce s'au dusu in Messicu. In a 1863 se destina spre acestu scopu multi poloni, pentru se scape de internare; scapandu de necadururile din Messicu retornara in patria-le seraci ca vai de ei. Peste acestea, spune „Czas“, ca la 1 maiu se adusera mai multi din Galiti'a la Michalovic, pentru ca se-i predee Rusiei.

Parastasu.

Baitia in 9/21 aprile 1867. Dorerós'a perdere a unui lucèferu de pre orizontele multu probatei nostre natiuni, este ans'a unui dolu si aci in opidulu montanu Baitia, in dumineca floriloru nu intardiara a celebrã unu parastasu in etern'a memoria a binemeritatulu barbatu Georgiu Pop'a, fostulu com. supr. In acesta di dupa premers'a contielegere a intielegintiei romane de aici, cu preotalu loculu Avreamu Groz'a, se purecse, dupa finitulu S. Liturgii numai decatu la celebrarea de parastasu. Spre orientarea numerosulu poporu ce crã de fatia, incatu abiã au avutu toti incapere in lantrulu s. bisericii, din partea D. Jurasore Georgiu Danila s'a tie-

nut un'a scurta vorbire relativa la acelu parastasu. In acést'a s'a accentuatu cu deosebire pré simtita perdere a barbatulu mai sus amintitu, atunci candu nai'a natiunii nostre de nou se afla aruncata in viforulu marinu; la finca vorbiri arata cum trecutul natiunii nostre a fostu unu léganu de suferintie fatia cu alte nationalitati, ce au dusu si voiescu inca si astadi ege-moniam impunatore si incheiã vorbirea cu „fi-i repausatulu tierin'a usiora!“ ce se repeti din partea intregulu publicu, cu lacreme de durere. Petru Jorgoviciu, docinte.

Consecintia.

Din partile resaritenoe ale Biharei, anume din cerculu Coului am primitu multe corespondintie tanguitorie contra judelui de acolo Ionu Vass (séu cum lu numiau corespondintiele: Vasióni) unele le-am publicata, cateva n'au potutu incepe. Ovrei, morala, gresulii confesionali, barbele unoru preoti cu ocaziunea venirei comitelui Szlavy etc. erau obiectele aceloru corespondintie. — Acum'a inse ni se sorie ca cercula o petitiune care voiesce pre d, Vass éراسي in Cou. Asta petitiune — abstragendu de la form'a constitutiunala — nu ni o potemu impacã cu corespondintiele nostre de mai nainte, cãci ori corespondintiele nostre au fostu mintinose si in acestu casu s'a facutu nedreptate dlui Vasiu, ori dd. petitiunatori acum si-au perdutu sentiulu a-si vo' binele propriu. Deci pentru ca se nu remane d. Vasiu atinsu la onóre, neei redactiunea amagita, noi vom cerca a castigã unu esemplariu din acea petitiune, si acei corespondinti ai nostri cari au subserisu petitiunea li vom dá numele publicitatei, fie veri care, ca insisi se dec séma de faptele lor, candu au gresitu: in corespondintie, ori in petitiune. Unu domnu cor. a si subseris'o, dsa retraga, séu faca cum lu va invetiã preceperea propria.

Responsuri: Dlui Sig. Borlea: Nr. insemnatu in reclamatiunea prima inca n'a fostu aparutu. Cestiã de acum se trimitu. A d m.

Cursurile din 3 maiu 1867. n. sér'a.

(dupa aretare oficiale.)

	bani	marf.
Imprumutele de stat:		
Celo cu 5% in val. austr.....	54-90	55-10
„ „ contributiunali.....	88-50	89-—
„ „ 1 óue in argint.....	80-25	86-75
Cele in argint d. 1865 (in 500 franci)...	80-50	81-50
Cele nationali cu 5% (jan.).....	70-80	71-20
„ metalice cu 5%.....	58-50	58-75
„ „ maiu- no 7.....	60-25	60-50
„ „ 4 1/2%.....	51-25	51-75
„ „ 4%.....	45-50	46-—
„ „ 3%.....	34-25	34-75
Efekte de loteria:		
Sortile de stat din 1864.....	73-20	73-30
„ „ 1860 1/2 in cele intrege.....	83-20	83-40
„ „ 1/2 separata.....	89-—	89-25
„ „ 4% din 1854.....	74-—	74-50
„ „ din 1859, 1/2.....	139-50	140-—
„ bancel de credit.....	123-50	124-—
„ societ. vapor. dunarene cu 4%.....	84-—	85-—
„ Inprum. princip. Eszterházy à 40 fl.....	85-—	90-—
„ „ Salm.....	29-—	30-—
„ „ cont. Palfy.....	22-—	24-—
„ „ princ. Clary.....	23-—	25-—
„ „ cont. St. Genois.....	21-—	23-—
„ „ princ. Windischgrätz à 20.....	16-—	17-—
„ „ cont. Waldstein.....	20-—	21-—
„ „ Keglévich à 10.....	13-50	14-25
Oblegatiuni desarsoinatore de pament:		
Cele din Ungaria.....	71-60	72-60
„ Banatul tem.....	71-—	72-—
„ Bucovina.....	66-50	67-—
„ Transilvania.....	65-75	69-75
Actiuni:		
A bancel nationali.....	714-—	716-—
„ de credit.....	168-—	168-20
„ „ scont.....	601-—	603-—
„ „ anglo-austriace.....	92-25	92-75
A societatei vapor. dunar.....	467-—	469-—
„ „ Lloydului.....	180-—	185-—
A drumulu ferat de nord.....	165-—	165-50
„ „ stat.....	199-30	199-50
„ „ apus (Elisabeth).....	134-50	135-50
„ „ sud.....	196-—	197-—
„ „ langa Tisa.....	147-—	147-—
„ „ „Lemberg-Czernowitz.....	171-—	172-—
Bani:		
Galbenii imperatesci.....	6-20	6-20
Napoleon'd'ori.....	10-52	10-53
Friedrichsd'ori.....	11-05	11-15
Suverenii engl.....	13-10	13-20
Imperialii rusesci.....	10-75	10-80
Argentulu.....	129-75	130-25

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedin-Temisior'a-Baziasiu.

		Pretulu pe clasea I			cl. II.	cl. III.
		fl.	cr.	fl.	cr.	fl.
De la	Vien'a	pléca la	7 óre 45 minute	demanéti'a, si la	8 óre — minute sér'a.	
„	Posion	„	10 „ 24 „	„	10 „ 51 „	3 33 2 50 1 67
„	Neuhäusel	„	1 „ 23 „	diu'a, „	1 „ 54 „	nóptea 7 81 5 87 3 91
„	Pest'a	„	5 „ 19 „	dupa méd., „	6 „ 31 „	deman. 13 69 10 81 6 91
„	Czegléd	„	7 „ 54 „	„	9 „ 14 „	„ 17 36 13 6 8 76
„	Segedin	„	12 „ 12 „	nóptea, „	2 „ 55 „	dup. m. 22 87 17 19 11 51
„	Temisior'a	„	3 „ 55 „	demanéti'a „	7 „ 47 „	„ 28 38 21 33 14 26
„	Jasenov'a	„	8 „ 4 „	„	„	„ 32 97 24 77 16 56
„	Beseric'a-Alba	„	8 „ 40 „	„	„	„ 33 52 25 18 10 83
Sosescè in	Baziasiu	la	9 „ 10 „	„	„	„ 34 7 25 59 17 11

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Jasenov'a-Oravit'a.

De la	Jasenov'a	pléca la	8 óre 30 minute	demanéti'a
„	Jam	„	9 „ 12 „	„
„	Racasia	„	10 „ 12 „	„
Sosescè in	Oravit'a	la	10 „ 57 „	„

Vien'a-Oradea-Mare.

		Pretulu pe clasea I.			cl. II.	cl. III.	fl.	cr.
		fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	
De la	Vien'a	pléca la	8 óre — minute sér'a.					
„	Pest'a	„	6 „ 35 „	deman.	„	13 69 „	10 31 „	6 91
„	Czegléd	„	9 „ 27 „	„	„	17 36 „	13 6 „	8 76
„	Püspök-Ladány *)	„	1 „ 58 „	dup. med.	„	22 61 „	17 — „	11 39
Sosescè in	Orade	la	4 „ 38 „	„	„	25 98 „	19 53 „	13 8

*) cale laterale duce la Dobritin, unde sosescè la 3 óre dupa médiadi.

Vien'a-Arad.

		Pretulu pe clasea I.			cl. II.	cl. III.	fl.	cr.
		fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	
De la	Vien'a	pléca la	8 óre — minute sér'a.					
„	Pest'a	„	6 „ 25 „	deman.	„	13 69 „	10 31 „	6 91
„	Czegléd	„	9 „ 47 „	„	„	17 36 „	13 6 „	8 76
„	Solnoc	„	11 „ 2 „	„	„	18 86 „	14 19 „	9 51
Sosescè in	Arad	la	5 „ — „	sér'a	„	26 32 „	19 81 „	13 26

Vien'a-Paris.

De la	Vien'a	pléca	4 óre 30 minute	sér'a
„	Salzburg	„	1 „ —	nóptea
„	Monac	„	5 „ 45	deman.
„	Stuttgart	„	11 „ 45	„
„	Mühlacker	„	12 „ 55	diu'a
„	Carlsruhe	„	2 „ 10	dupa méd.
„	Strassburg	„	5 „ 25	„
Sosescè in	Paris	la	5 „ —	demanéti'a

(Clasea I. costa 68 fl. 84 cr. éra clasea II. 50 fl. 32 cr. Bani se numera in argint.)

Baziasiu-Temisior'a-Segedin-Pest'a-Vien'a.

De la	Baziasiu	pléca la	5 ore 55 minute	dupa médiadi
„	Beseric'a-Alba	„	6 „ 27 „	„
„	Jasenova	„	7 „ 6 „	„
„	Temisior'a	„	10 „ 40 „	sér'a si la 7 óre 25 minute demanéti'a
„	Segedin	„	2 „ 26 „	nóptea, „
„	Czegléd	„	6 „ 35 „	deman. „
„	Pest'a	„	9 „ 55 „	„
„	Neuhäusel	„	1 „ 52 „	diu'a „
„	Posion	„	4 „ 48 „	dupa médiadi „
Sosescè in	Vien'a	la	6 „ 36 „	„

Oravit'a-Jasenov'a.

De la	Oravit'a	pléca la	4 óre — minute	dupa médiadi
„	Racasia	„	4 „ 45 „	„
„	Jam	„	5 „ 38 „	„
Sosescè in	Jasenov'a	la	6 „ — „	„

Oradea-Mare-Vien'a.

De la	Orade	pléca la	10 óre 6 minute	demanéti'a
Sosescè in	Püspök-Ladány *)	„	12 „ 48 „	diu'a
„	Czegléd	„	5 „ 41 „	sér'a
„	Pest'a	„	8 „ 37 „	„
„	Vien'a	„	6 „ — „	demanéti'a

*) cale laterale vine de la Dobritin.

Arad-Vien'a.

De la	Arad	pléca la	10 óre 15 minute	demanéti'a
„	Solnoc	„	4 „ 22 „	dupa médiadi
Sosescè in	Czegléd	la	5 „ 33 „	„
„	Pest'a	„	8 „ 37 „	„
„	Vien'a	„	6 „ — „	demanéti'a

Paris-Vien'a.

De la	Paris	pléca la	8 óre 35 minute	sér'a
„	Strassburg	„	8 „ 57 „	dem.
„	Carlsruhe	„	10 „ 40 „	„
„	Mühlacker	„	12 „ — „	diu'a
„	Stuttgart	„	1 „ 20 „	dupa méd.
„	Monac	„	8 „ 30 „	sér'a
„	Salzburg	„	1 „ 30 „	nóptea
Sosescè in	Vien'a	la	9 „ 30 „	deman.

Comunicatiunea posteloru.

De la **Oradea-Mare** la **Clusiu**, pléca in tote didele la 6. óre 30 minute dupa médiadi, sosescè in Clusiu la 1. óra 30 minute dupa médiadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 óre 40 minute.
 „ **Clusiu** la **Orade** pléca in tote didele la 12 óre diu'a, sosescè in Orade la 6 óre 40 minute demanéti'a.
 „ **Arad** la **Sibii** (prin Dev'a) pléca in tote didele, la 7 óre sér'a, sosescè in Sibii la 2 óre 15 minute nóptea. Cale de 35 1/2 mile, tiene 31 óre 15 minute.
 „ **Sibii** la **Arad** (prin Dev'a) pléca in tote didele la 7 óre sér'a, sosescè in Arad la 1 óra 45 minute nóptea.
 „ **Temisior'a** la **Sibii** pléca in tote didele la 6 óre deman. sosescè in Sibii la 1 óra 30 min. dupa médiadi. Cale de 36 1/4 mile, tiene 31 óre 30 min.
 „ **Sibii** la **Temisior'a** pléca in tote didele la 12 óre diu'a, sosescè in Temisior'a la 7 óre 40 minute sér'a.
 „ **Temisior'a** la **Orsiova** pléca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 óre demanéti'a, sosescè in Orsiova la 6 óre deman. Cale de 26 3/4 mile, tiene 24 óre.
 „ **Orsiova** la **Temisior'a** pléca dominica, marti-a, mercuri-a si vineri-a la 6 óre sér'a, sosescè in Temisior'a la 6 óre sér'a in diu'a urmatóre.

„ **Temisior'a** la **Arad** pléca in tote didele la 6 óre dem. sosescè in A. la 11 óre 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 óre 45 min.
 „ **Arad** la **Temisior'a** pléca in tote didele la 2 óre dupa médiadi, sosescè la 7 óre 45 minute sér'a.
 „ **Sibii** la **Clusiu** pléca in tote didele, la 3 óre d. m. sosescè la 9 óre 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile, tiene 18 óre 20 min.
 „ **Clusiu** la **Sibii** pléca in tote didele la 5 óre dupa méd. sosescè la 11 óre 50 min. diu'a.
 „ **Sibii** la **Brasiovu** pléca in tote didele la 5 óre dupa méd. sosescè la 7 óre 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 óre 25 min.
 „ **Brasiovu** la **Sibii** pléca in tote didele la 7 óre sér'a, sosescè la 9 deman.
 „ **Sibii** la **Muresiu-Osiorheiu** pléca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 óre sér'a, sosescè la 1 óra 5 min. d. m. Cale de 19 1/4 mile, tiene 18 óre 5 min.
 „ **Muresiu-Osiorheiu** la **Sibii** pléca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 óre deman. sosescè la 2 óre 35 min. nóptea.